

הלכות שאר אבות הטמאות פרק טו

א. ספק דברי סופרים כיצד: ספק אכל אכלין טמאין ושתה משקין טמאין, ספק שלא אכל ושתה, ספק שבא ראשו ורבו במים שאובין או שנפלו עליו מים שאובין, ספק שלא בא ולא נפלו הרי זה טהור.

ב. וכן אם אכל אכלין טמאין או שתה משקין טמאין, או בא במים שאובין או נפלו עליו מים שאובין, וספק נגע בטהרות אלו, ספק לא נגע הרי טהרות אלו טהורות.

ג. וכן האוכל ספק אכלין טמאין, והשותה משקין שהן טמאין בספק הרי הוא טהור; וכן האוכל תרומה תלויה, טהור. וכן כל פיוצא באלו מולדי הטמאות, שהן מדברי סופרים ספקן טהור. אבל אם שהוא מדברי סופרים, ספקו טמא; אבל אם היה האב עצמו טמא בספק, כגון בית הפרס וארץ העמים שאין שורפין על ספק מגען כמו שבארנו.

ד. ספק החלין היא טהרת אוכלי חליהן בטהרה, והן הנקראין פרושים כיצד: אוכלי חליהן בטהרה שנלד להן ספק טמאה בטהרותיהן הרי אלו טהורין ככל הספקות כלן, ואין להן טמאה אלא טמאה ודאית.

ה. ספק הקרבנות כיצד: מחסר כפורים שיש עליו ספק חמש קרבנות כגון האשה שיש עליה ספק חמש זיבות, או ספק חמש לידות מביא קרבן אחד, וטהר לאכל בקדשים; ואין השאר עליו חובה, כמו שבארנו בהלכות מחסרי כפרה.

ו. ספק נגעים כיצד: עד שלא נזקק לטמאה ספקו טהור, כמו שבארנו בפרק ששי מהלכות נגעים.

ז. ספק עומד ועובר כיצד: מצרע שהיה יושב תחת האילן ועבר הטהור, ספק האהיל עליו האילן ונטמא, ספק לא האהיל עליו, וכן אם היה הטהור יושב תחת האילן והמצרע עובר תחתיו, ספק עמד המצרע ונטמא הטהור, ספק לא עמד ספקו טהור.

ח. ספק שרצים, זה ספק הנזרקין. כיצד: זרק שרץ או דבר טמא לבין הכפרות, או שזרק כפר טהור לבין הטמאות, ספק נגע, ספק לא נגע הרי זה טהור, הואיל ומצא הכפר הטהור שאינו נוגע בטמאה: שכל הטמאות, כשעת מציאתן; ואין אומרין שטמא נגע בו ואחר כך נפל בצדו, אלא הרי הן כשעת מציאתן.

ט. השרץ בפי החלדה, ומהלכת על גבי כפרות של תרומה, ספק נגע, ספק לא נגע ספקו טהור, מפני שלא נחה הטמאה; היתה מהלכת בו, ונגע בכפרות, ספק חי, ספק מת הרי הן טהורות.

י. במה דברים אמורים, בזמן שנטלתו והלכה לה. אבל אם נמצא בפיה, הרי הכפרות טמאות; ראוהו חי בפיה אף על פי שמצאוהו מת בפניה, הרי אלו טהורות.

יא. וכן השרץ בפי החלדה, והנבלה בפי הפלב, ועברו בין הטהורים, או שעברו הטהורים ביניהן ספקו טהור, מפני שאין לטמאה מקום קבוע. היו מנקרין בהן על הארץ הרי הן כמנחין ומטמאין למפרע מספק, אם היו ברשות היחיד כמו שיתבאר.

יב. ספק רשות הרבים כיצד: טמאה שהיא מנחת ברשות

הַרְבִּים, סִפֵּק נִגַּע בָּהּ, סִפֵּק לֹא נִגַּע סִפְקוֹ טָהוֹר ; הִיָּתָה מִנַּחַת בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד, וְסִפֵּק נִגַּע בָּהּ, סִפֵּק לֹא נִגַּע סִפְקוֹ טָמֵא. וְכָל אֵלּוּ הַסִּפְקוֹת שֶׁטָּהֲרוּ חֲכָמִים, אִפְּלוּ בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד, מִפְּנֵי שְׂאִין בָּהֶן דַּעַת לְהַשְׁאֵל כִּמוֹ שִׁיתְבָּאָר.

יג. סִפֵּק שְׁתֵּי רִשְׁיּוֹת פִּיצָד : הִיָּה דָבָר טָמֵא בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד וְדָבָר טָהוֹר בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, אוֹ שֶׁהִיָּה הַדָּבָר הַטָּמֵא בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים וְהַדָּבָר הַטָּהוֹר בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד, וְנִגַּע בְּאַחַד מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ בְּאַיִזָּה מֵהֶן נִגַּע, אוֹ שֶׁהִסִּיט אֶת אֶחָד מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ אִיזָּה הִסִּיט, אִם הִיָּה הַדָּבָר הַטָּמֵא מִטָּמֵא בַּמַּשָּׂא, אוֹ שֶׁהִיָּה אֶחָד מֵהֶן מִטָּמֵא בְּאַהֲלִי, וְהָאֲהִיל עַל אֶחָד מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ עַל אִיזָּה מֵהֶן הָאֲהִיל הָרִי זֶה טָהוֹר.

יד. אֵף עַל פִּי שֶׁסִּפֵּק רִשּׁוֹת הַרְבִּים טָהוֹר, כְּשִׁיבּוֹא לְשֹׂאֵל, אוֹמְרִין לוֹ אִם טְבֵּלָתָּ, אִין כִּפְךָ הִפְסַד. אִם טְבֵּל, הָרִי זֶה מְשַׁבַּח ; וְאִם לֹא טְבֵּל, וְעָשָׂה טְהוֹרוֹת הָרִי הֵן טְהוֹרוֹת, שֶׁסִּפֵּק רִשּׁוֹת הַרְבִּים טָהוֹר.

טו. שָׂרֵץ שֶׁנִּמְצָא שְׂרוּף וּמִנַּח עַל גִּבֵּי אֲכָלִין, וְכֵן טְלִית שֶׁנִּמְצָאָה מְהוּהָה, וּמַחֵט שֶׁנִּמְצָאָה שְׁבוּרָה אוֹ חֲלוּדָה, בֵּין הַכִּלִּים הָרִי אֵלּוּ טְהוֹרִין, בֵּין בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד בֵּין בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים ; וְאִין אוֹמְרִין שֶׁמָּא אַחֵר שֶׁנִּגַּע בְּאֲכָלִין נִשְׂרָף, וְאַחֵר שֶׁנִּטְמָאוּ הַכִּלִּים בַּמִּגַּע הַטְּלִית, וְהַמַּחֵט נִשְׁבְּרָה אוֹ הַחֲלוּדָה, וּבִלְתָּה הַטְּלִית עַד שֶׁטְהָרָה : שֶׁכָּל הַטְּמָאוֹת, כְּשֶׁעָתָה מְצִיאָתָן.

טז. שְׁנֵי עֲדִים אוֹמְרִין לוֹ נְטִמָּאתָ, וְהוּא אוֹמֵר טָהוֹר אֲנִי הוּא נֶאֱמָן עַל יְדֵי עֲצָמוֹ. וְאֵף עַל פִּי כֵן, אִין אוֹמְרִין לוֹ עֶסֶק בְּטְהוֹרוֹת ; אֲלֹא אִם עָשָׂה טְהוֹרוֹת הָרִי הֵן טְהוֹרוֹת, וְיַחֲוֹשׁ עַל עֲצָמוֹ. עַד אוֹמֵר נְטִמָּא, וְשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא נְטִמָּא בֵּין בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, בֵּין בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד טָהוֹר.

יז. שְׁנַיִם אוֹמְרִים נְטִמָּא, וְעַד אוֹמֵר לֹא נְטִמָּא בֵּין בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, בֵּין בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד הָרִי זֶה טָמֵא. עַד אוֹמֵר נְטִמָּא, וְעַד אוֹמֵר לֹא נְטִמָּא, אֲשֶׁה אוֹמְרֵת נְטִמָּא, וְאֲשֶׁה אוֹמְרֵת לֹא נְטִמָּא בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד, טָמֵא ; בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, טָהוֹר.

הַלְבוֹת שְׂאֵר אֲבוֹת הַטְּמָאוֹת פֶּרֶק טז

א. מִפְּנֵי מַה טָהֲרוּ חֲכָמִים סִפֵּק רִשּׁוֹת הַרְבִּים : שֶׁהָרִי הַצָּבוּר עוֹשִׂין הִפְסֵחַ בְּטִמְאָה, בְּזִמָּן שֶׁהַטְּמָאִים מְרַבִּין. אִם טִמְאָה וְדֹאִית נִדְחִית מִפְּנִיָּהֶן, קָל וְחֹמֶר לִסְפֵּק טִמְאָה שְׂאִסּוֹר כָּל הַסִּפְקוֹת מִדְּבָרֵיהֶם, כִּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּהַלְכוֹת בִּיאֹת אֲסוּרוֹת.

ב. וּמִפְּנֵי מַה הִחְמִירוּ בְּסִפֵּק רִשּׁוֹת הַיָּחִיד : שֶׁהָרִי סוּטָה שֶׁנִּסְתָּרָה אֵף עַל פִּי שֶׁהַדָּבָר סִפֵּק הָרִי הִיא טִמְאָה לְבַעֲלָהּ, עַד שֶׁתִּשְׁתָּה. וְכֵשֶׁם שֶׁהַסּוּטָה וּבּוֹעֲלָהּ שְׁנַיִם, כִּךָּ סִפֵּק טִמְאָה בְּשְׁנַיִם ; אֲבָל אִם הָיוּ שְׁלוֹשָׁה בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד הָרִי סִפֵּק טִמְאָתָן שֵׁם טָהוֹר, בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים.

ג. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁהִיָּה זֶה שֶׁנְטִמָּא בְּסִפֵּק יֵשׁ בוֹ דַּעַת לְהַשְׁאֵל וּלְדַרֵּשׁ מִמֶּנּוּ מַה שְׂאֲרַע לוֹ כְּפִסּוּטָה ; אֲבָל אִם הִיָּה חֲרֵשׁ אוֹ שׁוּטָה, אוֹ קָטָן שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ לְהַשִּׁיב עַל הָעֲנָן כְּשִׁשׁוּאָלָיו אוֹתוֹ הָרִי סִפְקוֹ טָהוֹר.

ד. פיצד: חרש או שוטה או קטן שאין בו דעת להשאל שנמצא בחצר או במבוי שיש בו טמאה, ספק נגעו ספק לא נגעו הרי אלו טהורין; וכן כל שאין לו דעת להשאל אף על פי שנלד לו הספק ברשות היחיד, ספקו טהור. הסומה, והישן, והמהלך בלילה ספקו ברשות היחיד טמא, מפני שיש לו דעת להשאל.

ה. במה דברים אמורים שכל שאין בו דעת להשאל, ספקו טהור בשעה הדבר שקול, ואין שם חזקה; אבל אם היה הדבר ידוע שחזקתו שנטמא, הרי זה טמא. פיצד: תינוק טמא שנמצא בצד העיסה, והבצק בידו הרי העיסה טמאה: שדרך התינוק לטפח, ובכך היא חזקתו; ואין שורפין על חזקה זו.

ו. היו משקין טמאין ובצק טהור, ובהמה או חיה או עופות בבית, ונמצא בבצק מקום נשיכתן חזקה ששתו משקין, ונשכו בבצק וטמאוהו. אם היה שם פרה, ובין המשקין והבצק כדי שתלחך את לשונה הרי הבצק טהור; ובשאר כל הבהמה, כדי שתנגב את פיה: פחות מזה, הבצק טמא. ואם היה כלב אפלו היו המשקין בצד הבצק, הרי זה טהור: שאין דרכו שלכלב להניח המזון, ולילך לו אל המים.

ז. נמצא בבצק נקירת התרנגולין אם יש בין המשקין והבצק כדי שינגבו את פיהן בארץ, הבצק טהור; ואם לאו, טמא שחזקתן ששתו, ונקרו בבצק במשקין שבפיהן.

ח. במה דברים אמורים, בשחיו המשקין צלולין, שבבואה שלתינוק נפרת בהן; אבל עכורין, הבצק טהור שאלו נקרו במשקין, היה מקום המשקין נפר בבצק. ואם היו צלולין אף על פי שהבצק בחזקת טמאה, אין שורפין על חזקה זו אלא תולין.

ט. איזו היא חזקה ששורפין עליה ברשות היחיד: עיסה בבית ושרצים וצפרדעים מנפלין שם, ונמצאו חתכות מבשרן בעיסה אם רב המנפלין שרצים, העיסה טמאה ותשרף; ואם הרב צפרדעים, טהורה.

י. היו טמאות וטהרות בצדו או למעלה ממנו, ונתעטף בטליתו, וספק נגעו, ספק לא נגעו בעת שנתעטף אם היו ברשות היחיד, ספקו טמא: שספק טמאה הבאה בידי אדם, נשאלין עליה; אפלו בכלי המנח על גבי קרקע, הרי זה טמא כמו שיש בו דעת להשאל. ואם היו ברשות הרבים, ספקו טהור; ואם אי אפשר שלא יגע, ספקו טמא.

יא. כפר שלתרומה שהוא נתון על גבי הדף, ומדרס נתון תחתיו, ואי אפשר לו כשיפיל שלא יגע במדרס אף על פי שהוא במקום מדרון, ובא ומצא הכפר במקום אחר הרי הוא בטהרתו: שאני אומר אדם בא ונטלו, ונתנו במקום זה; ואם אמר בריא לי שלא בא אדם לכאן, טמא שודאי נפל, ונגע במדרס כשנפל.

יב. תינוק שנמצא בצד בית הקברות, והשונים בידו אף על פי שאין שם שונים אלא במקום הטמאה, ספקו טהור: שמה אחר לקטן, ונתנן לו. וכן חמור העומד בבית הקברות, כליו טהורין; ואין אומרים שמה נתמעף בהן, ונגעו בקבר מפני שאין בו דעת להשאל, וכשנמצאו לא נמצאו נוגעין, וכל הטמאות כשעת מציאתן.

יג. תינוק שהיה תופס בידו שלאביו, או שהיה רוכב על גבי כתפו שלאביו ספקו ברשות היחיד, טמא: מפני שאביו נשאל עליו. וארבע ספקות אמרו חכמים בתינוק: תינוק שאינו יכול להלך, שהניחתו אמו ובאה ומצאה אותו כמות שהוא במקומו טהור; ואין אומרים שטמא טמאה באה, ונשקתו וגפפתו.

יד. התחיל התינוק לצאת ולהפנס בגדיו טהורין, ואינן מדרס כשאר בגדי עמי הארץ; ואף על פי שהן טהורין, ואינן מדרס כשאר בגדי עמי הארץ אין עושין על גביהן טהרות. הגדיל עד שיהיה בו דעת להשאל, ספקו טמא ברשות היחיד. הגדיל עד שיהיה בו דעת לשמר את גופו, אוכלין על גב גופו טהרות; יודע לשמר את ידיו, אוכלין על גב ידיו טהרות.

טו. כיצד בודקין אותו: מטבילין אותו, ונותנין לו חלין לשם תרומה אם היה יודע לשמר את גופו, אוכלין על גב גופו טהרות; ואם היה יודע לשמר את ידיו, אוכלין על גב ידיו טהרות.

הלכות שאר אבות הטמאות פרק יז

א. בזית מן המת בפי העורב, ספק האהיל על האדם ועל הכלים ברשות היחיד, ספק שלא האהיל הרי האדם טמא מספק: והוא, שיהיה בו דעת להשאל. והכלים טהורין, מפני שאין להן דעת להשאל.

ב. וכן הממלא בכלי, ונתן בעשרה כלים, ונמצא השרץ באחד מהן הוא טמא; וכלן טהורין, אף על פי שכלן ספק שטמא השרץ בכלי שמלא בו היה תחלה, מפני שהן כלים, ואין בהן דעת להשאל. ואם היה לכלי שמלא בו אגנים הואיל ואפשר שיצאו המים ויתאחר בו השרץ, כלן טמאים.

ג. וכן הממלא בעשרה דליים זה אחר זה, ונתן בעשרה כלים מדלי אחד לכלי אחר, ואין ידוע הראשון מן האחרון, ונמצא השרץ בכלי אחד מהן הרי התשעה כלים עם עשרת הדליים טהורין, שאני אומר שטמא בכלי זה היה השרץ מתחלתו; ואם יש לדליים אגנים, הרי כל הדליים עם כל הכלים טמאין.

ד. והמערה מכלי לכלי, ונמצא השרץ בתחתון העליון טהור; ואין אומרים מן העליון נפל, אלא שטמא בתחתון היה, מפני שהן כלים, ואין להן דעת להשאל. וכן כל פיוצא בזה.

ה. קפה שנשתמש בה טהרות, ונמצא בה שרץ אם יש לה שולים, או אגנים אף על פי שאין לה שולים הרי כל הטהרות שנשתמשו בה טמאות: ואפלו היתה בדוקה ומכסה שטמא עם הגבהת ידו מן הבדיקה, נפל השרץ.

ו. אפלו נשתמש בה בטהרות בזוית זו, וטלטלה לזוית אחרת, ונמצא בה השרץ כלן טמאות: לפי שמחזיקין טמאה ממקום למקום לתלות, אבל לא לשרף.

ז. הזולף את הבור, ומלא ממנו חביות אם היה משקיע כל חבית וחבית בבור וממלא אותה, ונמצא השרץ בראשונה כלן

טמאות. נמצא באחרונה היא טמאה, וכלן טהורות: שאני
אומר אחר שמלא את הראשונות, נפל השרץ לבור.

ח. היה זולף בכלי, ונותן לתוך החביות עד שמלא אותן, ונמצא
השרץ באחת מהן היא טמאה בלבד, וכלן טהורות: שאני
אומר בזו בלבד נפל השרץ, או היה בה עד שלא זלף לתוכה.
ולפיכך אם היה בודק כל חבית וחבית מהן, ואחר כך נותן בה
היין, ומכסה אותה אחר שזולף לתוכה, ונמצא השרץ באחת
מהן כלן טמאות; וכן אם נמצא השרץ בבור, או בכלי שזולף
בו הכל טמא.

ט. היה קוצה זיתים מן המעטן, ומעלה אותן לגג, ונמצא
השרץ בגג זיתים שבמעטן טהורים; נמצא במעטן, המעטן
טמא; נמצא בין הכותל לזיתים, הזיתים טהורים.

י. נמצא השרץ בתוך גוש שלזיתים, והגוש בגג אם בתוך
שלושה ימים, אף המעטן טמא: שאני אומר גוש זה מן המעטן
עלה, והשרץ בתוכו. ואם נמצא אחר שלושה ימים משהעלה
הזיתים לגג, הרי המעטן טהור: שמא בגג נתקבצו ונעשו גוש,
בתוך השלושה ימים.

יא. הקורץ מקרצת מן העיסה, ונמצא שרץ במקרצת המקרצת
לבדה טמאה; נמצא בעיסה, העיסה לבדה טמאה; נמצא בתוך
המקרצת, אף העיסה טמאה.

יב. אכל טמא שנמצאת גרענה שלו בתוך הכפר, או על גבי
תבשיל רותח אף על פי שאין עליה משקה רותח, הרי הן
טמאים: שאני אומר האכל כלו נפל שם ונמות בתוך הכפר, או
מחמת הרתיחה, ונשארה גרענתו.

יג. נמצאת הגרענה על גבי הכפר, או בתוך תבשיל צונן הרי
אלו טהורין, אף על פי שיש עליה משקה: שאני אומר גרענה
זו לבדה נפלה אחר שאבד האכל מעליה, שהרי אינה מטמאה.

יד. היו בבית אכלין טמאים ואכלין טהורים, ונמצאת גרענה
בבית הולכין אחר הרב; וכן אם היו דמים טמאים ודמים
טהורים בתוך הבית, ונמצא דם על האכל הולכין אחר הרב.
מעשה היה בכפר שלתרומה שנמצא עליו דם, ובא מעשה לפני
חכמים וטהרוהו: שאפלו נאמר דם השרץ הוא אני אומר דם
שרץ חי הוא, שהוא טהור.

טו. עיר שיש בה נבלות ושחוטות בשר הנמצא בה, הולכין בו
אחר הרב; וכן אם היה הנמצא ספק שרץ, ספק צפרדע הולכין
אחר הרב שיש באותה העיר באותו הזמן. זה הפלל בנמצא,
הלך אחר הרב.

טז. האשה שהיתה מגבבת גבבה בחצר, ונמצא שרץ בתוך
הגבבה הרי זו טהורה, שאין השרץ מטמא במשא. נמצא על
גבי הגבבה הרי זו טמאה, שמא נגעה בו. היתה פוברת בכברה,
ונמצא שרץ בתוך הפרות שבכברה הרי זו טהורה. נמצא על גבי
הכברה הרי זו ספק טמאה, שמא נגעה בו; וכל ספק ברשות
היחיד, טמא כמו שבארנו.